

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 253. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403097968/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

jeg gik hen i en tilstodende Lund ved Dickens' Havn, og her faldede jeg de
 bitreste Tårer, idet jeg fortvivlet kastede mig i Græsset. Her fandt Fru
 Dickens mig, der savnede mig ved Bordet, og spurgte forfærdet, hvad der
 var med mig — om jeg havde modtaget særgjældige Efterretninger fra Hjem-
 met. „Ja.“ svarede jeg. „Min Gud.“ sagde hun, „er nogen af Deres Nærme-
 stede døde? jeg ser, De holder et Brev i Deres Haand.“ — „Nei,“ udbød jeg, „men
 jeg har i Dag faset et Brev, der underretter mig om, at min sidste Bog er
 dødelig kritiseret i et Blad.“ — „Ikke andet,“ udrasble hun, „er det værd
 at bryde sig om?“ Lidt efter kom Dickens til, og de samme Spørgsmål og
 Svar gjentoges. „Var det da saa slemt, hvad der blev skrevet?“ spurgte
 Dickens. Jeg brast i heftig Græd og udbød: „Jeg har jo slet ikke læst det.“
 Dickens tog mig om begge Armene og sagde: „Andersen! Andersen! Hvad
 er dog dette? De mangler den Stolthed, en Kunstner bør have. Jeg kjen-
 der ikke Deres Bog, men har De skrevet en dørlig Bog, hvad er det saa videre.
 Det handler Alle, selv de største Digtere, og at De er Digter, ved De jo.
 Tror De, at en Mand's Arbejder vilde blive overset i alle Sprog, ifald der
 ikke i disse Arbejder var Gen? Tag Dem dog sammen, og vær en Mand!“
 Men hvad han end sagde, hjalp ikke; min Glæde var forspildt, og jeg fulte
 mig ret ulykkelig. Idet han udtalte disse Ord, stode Tårerne ham uter i
 Øinene. „Hvor var det da muligt,“ udbød jeg, „at en anonym Recension i
 et Blad, som De ikke engang havde læst, kunde gjøre denne Virkning paa
 Dem?“ — „Aki!“ vedblev han, „jeg kan ikke tale Duale.“

THORVALDSEN.

Skuespiller Stage havde erholdt Tilfaldelse til at give en Beneficforestil-
 ling, og han bad mig nu om at staa ham bi. Det var vækkeligt for mig at
 uegte ham denne Tjeneste, og ved Bønner og Overtalelser fik jeg Heiberg
 til at skrive „Emilies Hjertebanken“. Det var i denne Periode, hvor den
 tyske Dansecomponist Strauss ved sine maante Dansemelodier havde faaet
 alle Fødder i Europa til at bevæge sig og alle Hjerter til at banke; man
 tænkte, man vandede i trefjerdedels Takt; hele Europa dansede og var gro-
 bet af hans Bucs Tryllemagt. Han var som Orpheus, der fik selv Stenene til
 at danse. Denne Sømming benyttede Heiberg og skrev den lille, livsglade
 Monolog, hvis Sangen inden kort Tid lode fra Alles Læber. Uforplensmelig
 er mig den Aften og alle de paafølgende, hvori „Emilies Hjertebanken“ søn-
 de mig selv og hele Publikum i en Stus. Thi sagtet denne Vaudevillemonolog
 oprindelig kun var bestemt til at gives denne ene Aften, saa blev den dog
 paa Grund af den Virkning, den gjorde, optaget i Repertoiret. Og denne Ba-

gatel var tilstrækkelig til at skaffe udsøgt Hus, hvad der end forresten blev givet til den. Tilskuerne kunde have forholdt sig søvnige den hele Aften, men saa snart den lille Ouverture til „Emilies Hjertebanken“ med de Strassiske Melodier slog sine første Takter an, lod der en Mumlen og en Brusen i det hele Hus. Og naar jeg nu stod der for det fulde Hus og med mit skarpe Syn saas de mange Hundrede leende Munde og tindrende Øine, og naar jeg i den første Sang kom til de Linier i Verset:

„Hvor er det muligt at holde sig i Ro?
Du selv jo rækker, vi røkke begge To!“

10 og da virkelig saas hele det store Publikum sidde røkkende, ude af Stand til at være stille paa sin Plads, da meddelte dette Liv hos Tilskuerne, som de vare satte i ved Digtet, sig uder fra dem til mig og bar mig under den hele Udførelse som til en Dens, der ingen Anstrengelse kostede, men gjorde mig let paa Legeme og Sjæl, saa jeg havde en Følelse af at være 15 Aar og 15 Baro paa. Ja selv det skønne, graaharede Jupiterbøved, som Theatret havde den Glæde de fleste Aftener at slutte indenfor sine Mure, selv dette bevogede sig frem og tilbage, medens det rolige Gudesmil vibrerede om den fint formede Mund.

Siden 1838, altsaa to Aar tilbage, havde Kjøbenhavn haft den Lykke og 20 Glæde, at Thorvaldsen var vendt tilbage til sit Fædreland for bestandigt. Af og til i Aarene forud havde man vel lyttet til et Rygte: at han tænkte paa at komme hertil for at leve sine sidste Dage i sit Fædreland. Rygget dukkede af og til op og forsvandt atter, og Ingen vidste, om det talte Sandhed eller ikke. I 1830 lod det sikrere og sikrere, og i Sommerens Løb blev det 25 af hans kjerterende Venner udtalt med Bestemthed. Folk herhjemme kjendte i Grunden saa godt som Intet til Thorvaldsen. Sculpturen havde ingen fremragende Representant hos os, og ved de særlige Udstillinger paa Charlottenborg var derfor denne Gren af Kunsten saa svagt repræsenteret, at den ingen Interesse vakte hos den store Masse, hvis Øie og Sans endnu ikke var aabnet 30 for Gudeverdenen i Sten og Marmor. Da nu Forventningen om Thorvaldsens Hjemkomst lod fra Alles Læber, hørte man ikke sjældent den simple Mand spørge: „Hvad er han? Og hvad har han gjort?“ Blev Spørgsmaalet saa besvaret, lod det ikke til at interessere dem videre; thi de vare i Grunden lige nær og fattede ikke Betydningen af hans Virksomhed. Men de hørte, at han 35 var berømt i Udlandet — Noget man hos os har en beskeden Respect for, og de hørte, at han ved sine Værker var bleven en rig Mand — en Omstændighed, som ikke lidet bidrog til, at Interessen fik Liv og Betydning for dem. Efterhaanden som Tiden for hans Hjemkomst nærmede sig, blev der skrevet

og talte saa meget om ham, at Mængden kom i Bevægelse og Røre, uagtet den endnu ikke ret vidste, hvorfor den var entusiasmeret. Den saae, at der blev gjort store Tilbeholdelser til hans Modtagelse; den hørte, at alle Digterne havde skrevet Sange, der bleve indstuderede; at han ventedes hertil paa den kongelige Fregat „Rota“; at Festsomiteer vare traadte sammen for at overlægge, paa hvilken Maade den Fæirede skulde modtages. Man saae, at en Flagstang blev opreist paa Nicolai Taarn for derpaa at haise et stort Flag, saa snart man fik Signal om, at „Rota“ var i Opseiling, til Undere-
 5 ning for Byens Befolkning, for at de kunde være tilstede ved hans Modtagelse paa Toldboden og bringe ham deres Hylding. Naar man kjender Kjøbenhavnerens Nygjærighed og Lyst til at være med, hvor Anden er med, da vil man indse, at der ikke behøvedes en Trods-
 10 part af disse Forberedelser for at bringe hele Befolkningen paa Bane. I adskillige Dage saae man forventningsfuld til den høie Flagstang, der endnu stod tom; indtil endelig om Mandagen den 16de September 1833 Flaget pludseligt blev heist, og i samme Nu styrede saa godt som det hele Kjøbenhavn ud paa Toldboden, hvor de festligt smykkede Bunde fra de forskjellige Comitæer, med deres
 15 Vimpler og Blomsterguirlander, Sangere og Musikcorpsen, alt laa parate. Og Gieblikket, da Skibet ankom og en pragtfuld Regnbue viste sig paa Himlen, og Menneskemassen og Sungen, der bleve afslungne, og de smykkede Bunde med Herrer og Damer i deres brogede Dragter vare hoist imponerende. De talrige Bunde med Blomster og brogede Flag lignede store, svømmende Blomsterbouquetter — og nu han, som var Centrum for alt dette, den
 20 søde Skikkelse med sit blottede Hoved, hvorfra det smukke, hvide Haar flagrede i Vinden — alt dette tilsammen var i Sandhed et ophøiet Syn, som enhver, der var tilstede, følte sig grebet af. Da jeg aldrig viste mig ved slige offentlige Fester, gik jeg glip af denne Modtagelse, som det vilde have interesseret mig at bivaare. Heiberg var med i Digterbaaden, og han bragte mig Efterretning om den hele Fest. Saa snart Thorvaldsen steg op i den Vogn, der skulde bringe ham til Charlottenborg, hvor en Bolig var indrettet for ham, blev Hestene spændte fra Vognen, og Folket trak ham til Charlottenborg under idelige Jubelraab. Den uhyre Menneskemasse fyldte hele Kongens Nytorv og de tilstødende Gader og vilde ikke bortferne sig, før Thorvaldsen havde vist sig paa Charlottenborgs Altan, for at de kunde bringe ham den sidste Hyldelse. Man fortalte iøvrigt, at den menige Mand kjendte
 25 saa lidt til Thorvaldsen, at endogsaa hans Navn var dem vanskeligt at beholde, og at der flere Gange var bleven raabt fra Torvet: „Conferentiaråd Turdanskjold frem!“ Dette Navn kjendte de. Med blottet Hoved brædte han nu ud paa Altanen, hilsende med den søde Holdning, som var ham egen, og da først sjevænde Mængden sig lidt efter lidt. Der blev nu gjort Gilde
 30

paa Glæde, og Alle kappedes om at fætre den Hjemkomne. Selv i ringe hør-
 gerlige Huse kom Thorvaldsen, naar han blev luden. Allevægge var han den
 Summe og bragte det samme stille, velgjørende Indtryk med sig overalt. Det
 er en stor Lykke for en Nation at have en saadan Personlighed i sin Midte,
 hvis blotte Nærverelse stemmer Alt omkring sig i en højere Tonart og tvin-
 ger selv den ras Mængde til en Pietetsfølelse, som den har saa godt af at
 beskille. Lidt efter lidt aabnedes ogsaa Sansen herhjemme for Thorvaldsens
 Mesterværker. Det var ikke længe en tom Navnebegeistring - - man vidste,
 hvorfor man var begejstret. Og da omsider det Thorvaldsenske Museum blev
 10 aabnet for Alle, saa man her hyppigt Folk af den lavere Klasse, der med
 stor Interesse betragtede de usædvanlige Værker. Man kan med Sandhed sige,
 at ikke ringe var den Indflydelse, som disse Værker frembragte paa Natio-
 nens Skjønhedsens. Hvad jeg personligt skylder ham, hører jeg en dyb
 Taknemmelighed for.

15 Hvor var det dog velgjørende at se denne røde Skikkelse bevæge sig i
 Selskabet og i offentlige Forsamlinger — at se den fuldkomne Ro, den
 totale Mangel paa Anstregelse for at behage, og uetop derved behagede han
 saa sikkert paa en saa enestaaende Mædte. Medens Alles Blik hvilede paa
 ham og søgte ham, havde han et Udtryk, som om Ingen lagde Mærke til ham
 20 eller henvendte sig om ham. Medens Alle flokkedes om dette Centrum, saa
 han ud, som om han selv hørte til Flokken; som om han ikke aanded, at han
 var Centrummet selv. Al Hyldelse, al Smiger, al Enthousiasme „gled ned ad
 hans Marmorsider“, som Heiberg skrev i Prologen, der blev fremsagt efter
 hans Død. Jeg forstod ikke dengang, hvor dette var ham muligt. Nu forstaar
 25 jeg det. Han havde set saa meget af Livet og af Menneskene, han kjendte sit
 eget Værd uden at være betaget af den almindelige Kunstnerforfængelighed,
 han vidste, hvad Menneskenes Hylding betyder, undervurderede den ikke,
 overvurderede den ikke heller; han tog imod den, som man tager imod en
 stille mild Foraarregn; man glæder sig over den, men tror ikke, at Himlen
 30 sender den blot til Ens personlige Vælfærd. Hvor er det herligt at se en
 saadan Ro hos en begavet Natur. Man hører ofte sige om en Kunstner, der
 formaar at tage imod den almindelige Hylding, som Thorvaldsen formaade
 det: „Hvor er han dog beskedent!“ Ja, vel er han beskedent - - men ikke, som
 Mængden smigrer sig med, lige overfor Menneskene. Naar en Beskedenhed
 35 lig Thorvaldsens findes hos en Kunstner, da gjælder den de høje Guder, der
 skjenkede ham af deres Gaver — det er for dem, han slaar Øiet ned til Jor-
 den i Ydmyghed, og hans Pakt med dem er det, der giver ham denne Cudero.
 Hvorimod den forlængelige, selvkjærlige, indbildske Kunstners tilsyns-
 ladende Beskedenhed ytrer sig lige overfor Menneskene i Uro, just fordi
 40 Blikket kun døvler ved Mennesker, og disse vankelmødige Magter formaa

kun at sprede og pirre Gemyttet, men ikke at have det til en ophøiet Ro; thi denne formaa kun de høiere Magter at fremkalde. Ulykkelig er den Kunstner, der sætter sin Lyksalighed i Menneskenes Aerkjendelse uden at have en støtte i en heiere Idee, thi paa hint Flyvesand kan intet varigt Hus bygges. Dette har den forlængelige Kunstner en Følelse af, og derfor gaar han i Skjalven og Bæven for et Farsæld hos Massen, der vilde knuse ham og bringe ham til Fortvivlelse.

Thorvaldsen elskede Theatret og især den comiske Musus Frembringelser. Han og Oehlenschläger søde saa godt som hver Aften i Hofparquetet og opvandede os ved deres Nærværelse og ved den Interesse, vi vidste, at Begge havde for Theatrets Forestillinger. „Aah!“ sagde Thorvaldsen en Gang til mig i et Selskab, hvor vi en Aften mødtes. „Jvor jeg dog har glædet mig over „Emilies Hjertebanken“. Naar jeg er i Middagselskab, og Tiden nærmer sig til at gaa i Theatret, og vi der sidde og spise og spise i en Uendelighed, og jeg ikke kan komme borti, da maas De tro, at jeg har en alvorlig Aargrelse. „Emilies Hjertebanken“ har jeg dog aldrig forsonet, da den altid ender Forestillingen. Jeg bliver selv som et Barn ved at se Dem spille; og nu, da jeg kan den udenad, mærer det mig ofte at vende mig om og se paa de mange glade, leende Ansigter i Publikum, der ere saa beskjæftigede med Dem paa Scenen, at de ikke lægge Mærke til mine speidende Blikke.“ Jeg spurgte ham, om ikke Balletten interesserede ham paa Grund af det Plasticske. „Kun de spanske Danser,“ svarede han, „den kunstige Dans rutindags er uden al Plastik.“ Og heri var jeg fuldkommen enig med ham.

„CORSAREN“. THEATERBESTYRELSEN.

I Anledning af Christian den Ottendes Kroning skrev Heiberg paa Theatrdirectionens Opfordring Skuespillet „Syvsøverdag“, med Musik af Hartmann, som blev opført paa det kongelige Theater 1ste Juli 1840. Som alt berettet havde dette Stykke ved sin første Opførelse den samme Vanskelighed, som saa ofte er bleven Forestillinger til Del. Her til bidrog vel ogsaa den Omstændighed noget, at der paa dette Tidspunkt var saare liden Sympathi for den nye kronede Konge.

Sommeren, den korte, den forhåbningsfulde, den vederkvægende, flygtede kun altfor let og hurtigt forbi; med et Suk vendte man atter tilbage til den travle Menneskevrimmel, til Theater og Publikum, til Bladlitteraturens Nyheder, Kritik og Skjænderier; man leste atter sin Adresseavis til Morgencaffen, saas de Bunker af Blade ligge gjumte, som man i Fraværelsen ikke havde fulgt, besluttede at løbe dem igjennem, men følte efter niere Efter-